

de Kinderombudsman.
wij laten van je horen

Als je het ons vraagt? Een QuickScan van de ervaringen van kinderen en jongeren ten tijde van Corona

Nummer: KOM003/2020

Datum: 25 mei 2020

de Kinderombudsman.

Als je het ons vraagt? Een QuickScan van de ervaringen van kinderen en jongeren ten tijde van Corona

© De Kinderombudsman, 25 mei 2020

Onderzoeksteam

Margrite Kalverboer

Alexandra de Jong

Marit Hopman

Kinderombudsvrouw

Margrite Kalverboer

Inhoudsopgave

VOORWOORD	4
1. INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 OPBOUW RAPPORT.....	6
2. ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 ONDERZOEKSVRAGEN	7
2.2 DE VRAGENLIJST	7
2.3 KWETSBARE KINDEREN EN JONGEREN	9
2.4 DE ANALYSE	9
3. DOOR WIE IS DE VRAGENLIJST INGEVULD?	10
3.1 ACHTERGRONDGEGEVENS VAN DE TOTALE GROEP KINDEREN EN JONGEREN	10
3.2 WIE ZIJN DE KWETSBARE KINDEREN EN JONGEREN?.....	11
4. KWALITEIT VAN LEVEN	12
4.1 HOE ERVAREN KINDEREN EN JONGEREN IN HET ALGEMEEN HUN KWALITEIT VAN LEVEN?.....	12
4.2 HOE ERVAREN KWETSBARE KINDEREN HUN KWALITEIT VAN LEVEN?	13
4.3 HOE ERVAREN KWETSBARE JONGEREN HUN KWALITEIT VAN LEVEN?.....	14
5. ERVARINGEN VAN KINDEREN EN JONGEREN IN CORONA-TIJD	15
5.1 ERVARINGEN VAN KINDEREN EN JONGEREN IN CORONA-TIJD: DE GEHELE GROEP	15
5.2 ERVARINGEN VAN KWETSBARE KINDEREN IN CORONATIJD	16
5.3 ERVARINGEN VAN KWETSBARE JONGEREN IN CORONA-TIJD	17
6. WAT Zouden kinderen en jongeren aanpakken als ze zelf de kinderombudsman of -vrouw zouden zijn?	19
7. CONCLUSIES	21
CONCLUSIE 1. MET DE MEESTE KINDEREN EN JONGEREN DIE DE VRAGENLIJST HEBBEN INGEVULD GAAT HET GOED	21
CONCLUSIE 2. KWETSBARE KINDEREN EN JONGEREN LIJDEN MEER ONDER DE CORONA-MAATREGELEN DAN DE GEHELE GROEP KINDEREN EN JONGEREN.....	21
CONCLUSIE 3. CORONA HEEFT OOK VOORDELEN VOOR DE GEHELE GROEP EN DE KINDEREN EN JONGEREN UIT KWETSBARE GROEPEN	22
CONCLUSIE 4. VEILIGHEID EN EEN FIJN THUIS IS VOOR KINDEREN EN JONGEREN EEN HEEL BELANGRIJK THEMA	23
8. AANBEVELINGEN	24
AANBEVELING 1. STEM HET CORONA-BELEID AF OP DE KINDEREN EN JONGEREN IN KWETSBARE SITUATIES ..	24
AANBEVELING 2. ONTWIKKEL NIEUWE VORMEN VAN ONDERWIJS.....	24
AANBEVELING 3. HOUD BIJ AL HET BELEID REKENING MET DE VEILIGHEID VAN KINDEREN EN JONGEREN IN NEDERLAND	25
9. KORTE REFLECTIE	26
BIJLAGE 1: CIJFERS VAN DE 14 OMGEVINGSVOORWAARDEN	27

VOORWOORD

In tijden van Corona worden door de regering maar ook door gemeenten, onderwijsinstellingen en andere organisaties besluiten genomen die veel impact hebben op de levens van kinderen en jongeren. Dit gebeurt vaak zonder dat hen gevraagd is hoe zij hier zelf over denken en wat zij zelf het beste besluit zouden vinden. Omdat er juist nu zoveel belangrijke besluiten genomen worden, heeft de Kinderombudsman, eerder dan gepland, een Kinderrechtenvragenlijst uitgezet onder kinderen en jongeren. We vragen hen wat zij in Corona-tijd ervaren en wat zij nu zouden doen als zij Kinderombudsman of -vrouw zouden zijn. De eerste resultaten daarvan staan in deze QuickScan.

De Kinderombudsman heeft deze vragenlijst om verschillende redenen uitgezet. Kinderen en jongeren hebben het recht om hun mening te geven over belangrijke besluiten in hun leven. Dat staat verwoord in de artikelen 3 en artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag. Aan de mening van kinderen moet passend gewicht worden toegekend. Dit betekent dat deze mening wordt meegewogen als een belangrijke mening naast de visies van volwassenen. Dat schrijft het Kinderrechten-comité dat mondiaal toezicht houdt op de naleving van het Kinderrechtenverdrag.

Maar daarnaast, en misschien nog wel belangrijker, hebben kinderen een eigen visie op besluiten die hen raken, die waardevol is om te horen en mee te wegen. Bestuurders, beleidsmakers en professionals moeten deze visie kennen. Omdat dit tot betere besluiten leidt, aansluitend bij de ontwikkelingsbehoeftes van kinderen en jongeren. De aanbevelingen in deze QuickScan zijn dan ook gericht aan bestuurders, beleidsmakers en professionals.

Ik wil u als lezer van dit rapport van harte oproepen om kinderen en jongeren uit uw omgeving erop te wijzen dat ze ook in de komende maanden de Kinderrechtenvragenlijst kunnen invullen. Zodat hun visie kenbaar wordt en bestuurders, beleidsmakers en andere professionals deze visie van kinderen en jongeren met passend gewicht mee kunnen wegen bij de belangrijke besluiten die in de komende maanden gaan volgen.

Margrite Kalverboer
de Kinderombudsvrouw

Voor de vragenlijst verwijzen we naar de website van de Kinderombudsman:
www.dekinderombudsman.nl/ik-heb-een-vraag-over/thuis-in-2020

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In 2016 startte de Kinderombudsman voor het eerst met De Kinderrechtentour, gevolgd door een tour in 2018. Dit gebeurt in een cyclus van twee jaar. In Europees Nederland en nu ook in Caribisch Nederland. Het primaire doel van zo'n Kinderrechtentour is van zoveel mogelijk kinderen te horen wat er goed gaat in hun leven en wat niet. Hun visie hierop brengt de Kinderombudsman vervolgens onder de aandacht van bestuurders, beleidsmakers en andere professionals die besluiten nemen, die de kinderen en jongeren raken. Tijdens de tour zijn we met name geïnteresseerd in de mening van de groepen kinderen waarvan bekend is of waarvan we verwachten dat ze tegen extra problemen in hun leven kunnen aanlopen. En gaan we ook op zoek naar kinderen die uit zichzelf geen contact met ons opnemen. Bijvoorbeeld omdat ze de Kinderombudsman niet kennen.

De Kinderrechtentour bestaat uit werkbezoeken en het uitzetten van een vragenlijst. Door Corona gaan de werkbezoeken van de Kinderrechtentour 2020 niet door in de oorspronkelijk gekozen opzet. De bijbehorende vragenlijst is op 17 april uitgezet. In die vragenlijst kunnen kinderen en jongeren onder andere aangeven hoe zij de kwaliteit van hun leven ervaren, hoe tevreden ze over hun leven zijn en wat zij zouden aanpakken of veranderen als zij de Kinderombudsman of -vrouw zouden zijn.

Het thema dat we voor de Kinderrechtentour 2020 hebben gekozen is 'Thuis in 2020', en 'Zo thuis mogelijk'. We hadden met kinderen en jongeren in gesprek willen gaan die in een bijzondere thuissituatie opgroeien. Juist op dit moment is 'Thuis' misschien wel het belangrijkste thema in het leven van kinderen en jongeren. Wat betekent 'thuis' in Coronatijd als je uit huis geplaatst bent, als je ouders gescheiden zijn en niet goed met elkaar omgaan, als je ouders toch al vaak ruzie maken en nu samen thuis zijn of als je het thuis altijd leuk hebt gehad? Juist omdat veel kinderen en jongeren nu gedwongen 'thuis' zijn, is het voor de Kinderombudsman ongelooflijk belangrijk om te weten te komen wat er in hun leven speelt. Vooral in de levens van kinderen die een bijzondere thuissituatie hebben.

In de periode vanaf 17 april tot 15 mei 2020, zijn zo'n 1000 kinderen en jongeren aan de vragenlijst begonnen; 556 kinderen en jongeren hebben deze tot het eind ingevuld. Dit rapport geeft een ruwe schets van wat deze 556 kinderen en jongeren geschreven hebben over hun leven en wat Corona voor hen betekent.

De vragenlijst blijft een langere periode openstaan dan in voorgaande jaren. De dataverzameling zal gelieerd zijn aan voor kinderen en jongeren belangrijke (regering-)besluiten die in de komende maanden ongetwijfeld nog rond Corona gaan volgen. En na ieder besluit dat de situatie van kinderen en jongeren in Nederland wezenlijk verandert (zoals een besluit over opening van scholen), zullen we zoveel mogelijk kinderen vragen om aan te geven wat er in hun leven speelt.

Rond 20 november 2020, de dag voor de Rechten van het Kind, volgt de eindrapportage waarin we de bevindingen van het gehele jaar presenteren aan ieder die nu en in de toekomst belangrijke besluiten neemt in het leven van kinderen en jongeren.

1.2 Opbouw rapport

In de volgende hoofdstukken bespreken we eerst hoe we dit onderzoek hebben opgezet en aangepakt (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 volgt achtergrondinformatie van de kinderen en jongeren die tot 15 mei 2020 de vragenlijst hebben ingevuld. Hoofdstuk 4 beschrijft van deze groep kinderen en jongeren hoe zij hun kwaliteit van leven ervaren, waarbij specifiek gekeken is naar kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie. Hoofdstuk 5 beschrijft de ervaringen van deze zelfde groep kinderen en jongeren tijdens de lockdown-maatregelen in verband met Corona, en in hoofdstuk 6 laten we zien wat zij zouden doen als zij Kinderombudsman of -vrouw zouden zijn. In hoofdstuk 7 en 8, tot slot, bespreken we onze belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

2. ONDERZOEKSOPZET

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we dit onderzoek hebben opgezet, en welke verschillende analyses we gedaan hebben. Ook worden in dit hoofdstuk de onderzoeksvragen beschreven, die we met dit onderzoek beantwoord willen zien.

2.1 Onderzoeksvragen

In deze eerste rapportage staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Hoe is het kinderen (8-12 jaar) en jongeren (12-18 jaar) die de vragenlijst hebben ingevuld vergaan tijdens de eerste Corona-maatregelen?
2. Hoe is het de *kwetsbare* kinderen (8-12 jaar) die de vragenlijst hebben ingevuld vergaan tijdens de eerste Corona-maatregelen?
3. Hoe is het de *kwetsbare* jongeren (12-18 jaar) vergaan die de vragenlijst hebben ingevuld tijdens de eerste Corona-maatregelen?
4. Wat zouden kinderen en jongeren aanpakken als ze zelf de Kinderombudsman of -vrouw zouden zijn?

2.2 De vragenlijst

De vragenlijst bestaat uit een versie voor kinderen (8-12 jaar) en een versie voor jongeren (13-18 jaar). Beide lijsten bestaan uit dezelfde onderdelen. De vragenlijst van 2020 is vergelijkbaar met de vragenlijst die tijdens de Kinderrechtentour in 2018 is uitgezet. Dit jaar zijn in de vragenlijst twee extra vragen opgenomen over Corona om de impact van de lockdown op het leven van kinderen en jongeren te kunnen inschatten.

Kinderen en jongeren kunnen informatie geven over een aantal demografische gegevens, hun persoonlijke omstandigheden, problemen die zij zelf ervaren en problemen die er in hun leven spelen. Ze beantwoorden vragen over de kwaliteit van hun leven. Deze kwaliteit van leven wordt bepaald door 14 omgevingsvoorwaarden. De kwaliteit van de omgevingsvoorwaarden hangt samen met het welzijn van kinderen en jongeren. In het algemeen is het zo dat hoe hoger de kwaliteit van deze 14 omgevingsvoorwaarden is, hoe beter het welzijn en ontwikkelingsperspectief van het kind of de jongere. Een overzicht van de 14 omgevingsvoorwaarden volgt op de volgende pagina.

Verder geven de kinderen en jongeren een cijfer aan hun leven. Ook geven ze aan wat zij zelf zouden doen als zij de Kinderombudsman of -vrouw waren.

De 14 omgevingsvoorwaarden

1. Verzorging

- Genoeg te eten en te drinken
- Genoeg kleding
- Genoeg slaap
- Een dokter wanneer het nodig is

2. Veiligheid bij jou in huis

- Je voelt je veilig bij jou thuis
- Er wordt bij jou thuis geen geweld gebruikt
- Er wordt bij jou thuis geen drugs gebruikt
- Er wordt bij jou thuis niet gescholden

3. Liefde en aandacht van jouw ouders of opvoeders

- Je voelt je door hen begrepen
- Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt
- Je hebt een goede band met ze

4. Structuur, regels en ondersteuning

- Op een vaste tijd opstaan
- Elke dag naar school gaan
- Er zijn afspraken en regels waar jij je aan moet houden
- Er is iemand die je helpt als dat nodig is

5. Het goede voorbeeld krijgen van jouw ouders of opvoeders

- Ruzie wordt uitgepraat
- Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt
- Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen
- Ze hebben werk of doen vrijwilligerswerk

6. Interesse van je ouders of opvoeders in wat jij belangrijk vindt

- Je kunt je verhaal bij ze kwijt
- Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen
- Je kan met iemand praten als je problemen hebt
- Je mag zelf kiezen wat je op een dag wilt doen

7. Opvoeding

- Er is altijd goed voor je gezorgd
- Er staat altijd iemand voor je klaar
- Je hebt contact met volwassenen die langere tijd voor je hebben gezorgd en belangrijk zijn voor je (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders)

8. Veiligheid in de buurt

- Je voelt je veilig
- Er is weinig ruzie in de buurt
- Er wordt niet vaak ingebroken
- Er is geen crimineel gedrag

- Er hangen geen vervelende mensen of jongeren rond

9. Respect

- Je wordt niet anders behandeld door andere kinderen (bijvoorbeeld door je geloof of hoe je eruit ziet)
- Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent
- Je hebt het gevoel dat je dezelfde kansen krijgt als andere kinderen

10. Andere volwassenen bij wie je terecht kunt

- Behalve je ouders of opvoeders zijn er andere mensen die jou helpen.
- Je kunt bij familieleden, burens, leraren of andere mensen terecht als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt
- Je zit bij een sportclub of vereniging

11. School en vrije tijd

- Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan
- Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren
- Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt of waar je goed in bent

12. Contact met vrienden

- Je doet graag leuke dingen met je vrienden
- Je kunt goed met je vrienden opschieten
- Je voelt je begrepen door hen
- Ze houden rekening met wie jij bent

13. Het goede voorbeeld krijgen van mensen die jij kent

- Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen en helpen elkaar graag
- Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect
- Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een positieve invloed op je

14. Zekerheid in je leven

- Je hebt vertrouwen in je toekomst
- Je woont langere tijd op één plek (niet vaak verhuisd)
- Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken
- Je bent niet plotseling van school gewisseld
- Er zijn geen grote dingen gebeurd in je leven die je moeilijk of vervelend vond

2.3 Kwetsbare kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren kunnen in de vragenlijst aangeven met welke problemen ze in hun leven te maken hebben. We spreken van *kwetsbare* kinderen en jongeren als zij in de vragenlijst hebben aangegeven dat ze problemen ervaren in hun persoonlijke ontwikkeling en/of dat ze problemen ervaren op de plaats waar ze opgroeien. Het gaat om problemen thuis (*armoede, complexe scheiding, ruzie thuis, zieke of verslaafde ouder of een ouder die overleden is*). Daarnaast gaat het om problemen die kinderen zelf hebben (*jeugdhulp of op wachtlijst voor jeugdhulp, psychische problemen, lichamelijke aandoening, gevlucht naar Nederland, speciaal onderwijs, of een keer aangehouden zijn door de politie*).

2.4 De analyse

In deze beknopte analyse kijken we alleen naar de 556 door kinderen en jongeren volledig ingevulde vragenlijsten. De analyse bestaat uit beschrijvende statistiek en uit een kwalitatieve analyse van de open vragen.

Bij de analyse van de gesloten vragen vergelijken we de gemiddelde scores van de groep kinderen en jongeren als geheel met de gemiddelde scores van de kinderen en jongeren die aangeven problemen in hun leven te ervaren (kwetsbare groepen). We betrekken in de analyse de achtergrondkenmerken van de kinderen en jongeren, het cijfer voor hun leven en de vragen over de kwaliteit van hun leven. Daarnaast analyseren we de specifieke Corona-vragen en de vraag over wat het kind of de jongere zou doen als hij of zij Kinderombudsman of -vrouw was.

Bij de analyse van de open vragen bespreken we de thema's die kinderen en jongeren het vaakst genoemd hebben.

3. DOOR WIE IS DE VRAGENLIJST INGEVULD?

Voordat we dieper ingaan op de ervaringen van kinderen en jongeren ten tijde van Corona, bespreken we in dit hoofdstuk eerst belangrijke achtergrondinformatie van de kinderen en jongeren die de vragenlijst (tot 15 mei 2020) hebben ingevuld. Hierbij maken we een onderscheid tussen de gehele groep respondenten en de kinderen en jongeren die opgroeien in kwetsbare situaties.

3.1 Achtergrondgegevens van de totale groep kinderen en jongeren

De vragenlijst is volledig ingevuld door 293 kinderen tot 13 jaar en 263 jongeren vanaf 13 jaar. De gemiddelde leeftijd van de kinderen is 9.9 jaar en die van de jongeren is 14,3 jaar. De vragenlijst is door meer meisjes dan jongens ingevuld. Bij de kinderen is 58% van de respondenten een meisje en bij de jongeren 63%. Acht jongeren en één kind geven aan zich geen jongen of meisje te voelen.

Van de kinderen heeft 82% geen van de in de vragenlijst benoemde problemen thuis (zoals armoede of complexe scheiding) en 75% heeft geen van de in de vragenlijst genoemde eigen problemen (zoals, psychische problemen of een lichamelijke aandoening). Van de jongeren heeft 68% geen problemen in de thuissituatie en 50% heeft geen problemen in hun persoonlijke ontwikkeling.

De meeste kinderen en jongeren wonen bij hun beide ouders

De meeste kinderen wonen thuis bij hun beide ouders (71%). Een klein deel woont bij hun moeder, eventueel met partner, (13%) of afwisselend bij hun beide ouders (co-ouderschap; 6%). De overige kinderen wonen in een andere situatie waaronder in een pleeggezin of instelling of bij hun vader, eventueel met partner (respectievelijk 3%, 3% en 2%).

Ook de meeste jongeren wonen thuis bij hun beide ouders (61%). Jongeren wonen iets vaker bij hun moeder, eventueel met partner (14%) dan kinderen. Een gelijk deel woont afwisselend bij hun beide ouders (6%). Jongeren wonen vaker in een pleeggezin of in een instelling en iets vaker bij hun vader, eventueel met partner, dan kinderen (respectievelijk 4%, 6%, en 3%)

De meeste kinderen en jongeren gaan naar school

Van de kinderen gaat 83% naar de basisschool en 12% naar de middelbare school. Van de jongeren gaat 76% naar de middelbare school of het MBO. Een deel van de jongeren combineert school met werk (8%). Ongeveer 3% van de jongeren en 2% van de kinderen gaat niet naar school. Waarbij een deel van de jongeren (2%) aangeeft wel te werken.

Van de jongeren die de lijst hebben ingevuld gaan de meesten (53%) naar een vorm van hoger onderwijs (Havo, VWO, HBO of WO), 17% van de jongeren gaat naar het praktijkonderwijs of VMBO-basis of kader.

De overige kinderen en jongeren hebben aangegeven een andere dagbesteding te hebben.

3.2 Wie zijn de kwetsbare kinderen en jongeren?

Tweeëntachtig kinderen die de lijst hebben ingevuld (28%), geven aan dat er problemen in de thuissituatie zijn en/of dat ze problemen ervaren in hun ontwikkeling. Bij problemen thuis geven kinderen het vaakst aan dat er sprake is van een complexe scheiding, gevolgd door het hebben van weinig geld thuis en ouders die een lichamelijke ziekte hebben. Bij problemen in hun ontwikkeling geven kinderen het vaakst aan dat ze jeugdhulp of jeugd-ggz krijgen, naar een school voor speciaal onderwijs gaan of zelf een lichamelijke ziekte of aandoening hebben.

Negenenzestig jongeren van de 263 jongeren (33% van het totaal) die de lijst hebben ingevuld, geven aan dat er problemen in de thuissituatie zijn. Het vaakst noemen ze dat er ruzie en geweld is thuis of dat er sprake is van een complexe scheiding, gevolgd door het hebben van weinig geld thuis, een ouder met een lichamelijke ziekte, verslaving of het overlijden van een ouder. Honderddrieëndertig jongeren geven aan problemen in hun ontwikkeling te ervaren. Ze noemen het vaakst dat ze jeugdhulp of jeugd-ggz krijgen, psychische problemen hebben, zelf een lichamelijke ziekte of aandoening hebben of naar het speciaal onderwijs gaan.

4. KWALITEIT VAN LEVEN

Hoe ervaren kinderen en jongeren hun leven op dit moment, ten tijde van Corona? Deze vraag staat centraal in dit hoofdstuk. We beschrijven hier wat kinderen en jongeren ons verteld hebben over hun kwaliteit van leven. Ook in dit hoofdstuk maken we niet alleen een onderscheid tussen kinderen en jongeren, maar maken we ook een onderscheid tussen het algemene beeld en het beeld dat kinderen en jongeren ons schetsen die opgroeien in kwetsbare situaties.

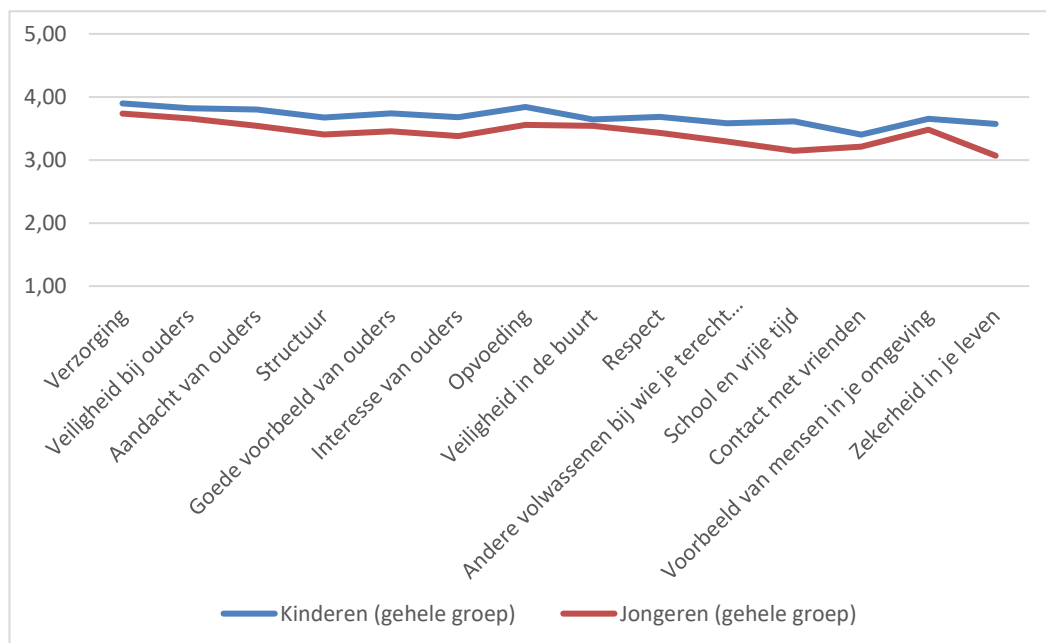
4.1 Hoe ervaren kinderen en jongeren in het algemeen hun kwaliteit van leven?

Cijfer voor het leven

Kinderen geven een veel hoger cijfer aan hun leven dan jongeren, namelijk gemiddeld een 8,4 tegenover een gemiddelde van 7,2. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de cijfers die kinderen en jongeren in 2018 in de toenmalige vragenlijst van de Kinderrechtentour gaven.¹

Kwaliteit van de leefomgeving

Gemiddeld genomen zijn kinderen en jongeren heel positief over de kwaliteit van hun leefomgeving. Zij beoordelen de 14 omgevingsvoorwaarden erg hoog. Jongeren zijn in hun oordeel iets negatiever dan kinderen. De score op de voorwaarde 'zekerheid in je leven' valt zowel bij kinderen als jongeren het laagst uit. Jongeren scoren nog lager op deze voorwaarde dan kinderen (zie grafiek 1). Deze gemiddelden op de 14 omgevingsvoorwaarden zijn iets lager, maar vergelijkbaar met de gemiddelden die kinderen en jongeren in 2018 hebben gegeven.¹ Een getalsmatig overzicht van grafiek 1 is opgenomen in bijlage 1.

Grafiek 1. Kwaliteit van leven en de 14 voorwaarden voor ontwikkeling. 1=onvoldoende, 2 is matig, 3=voldoende, 4= goed.

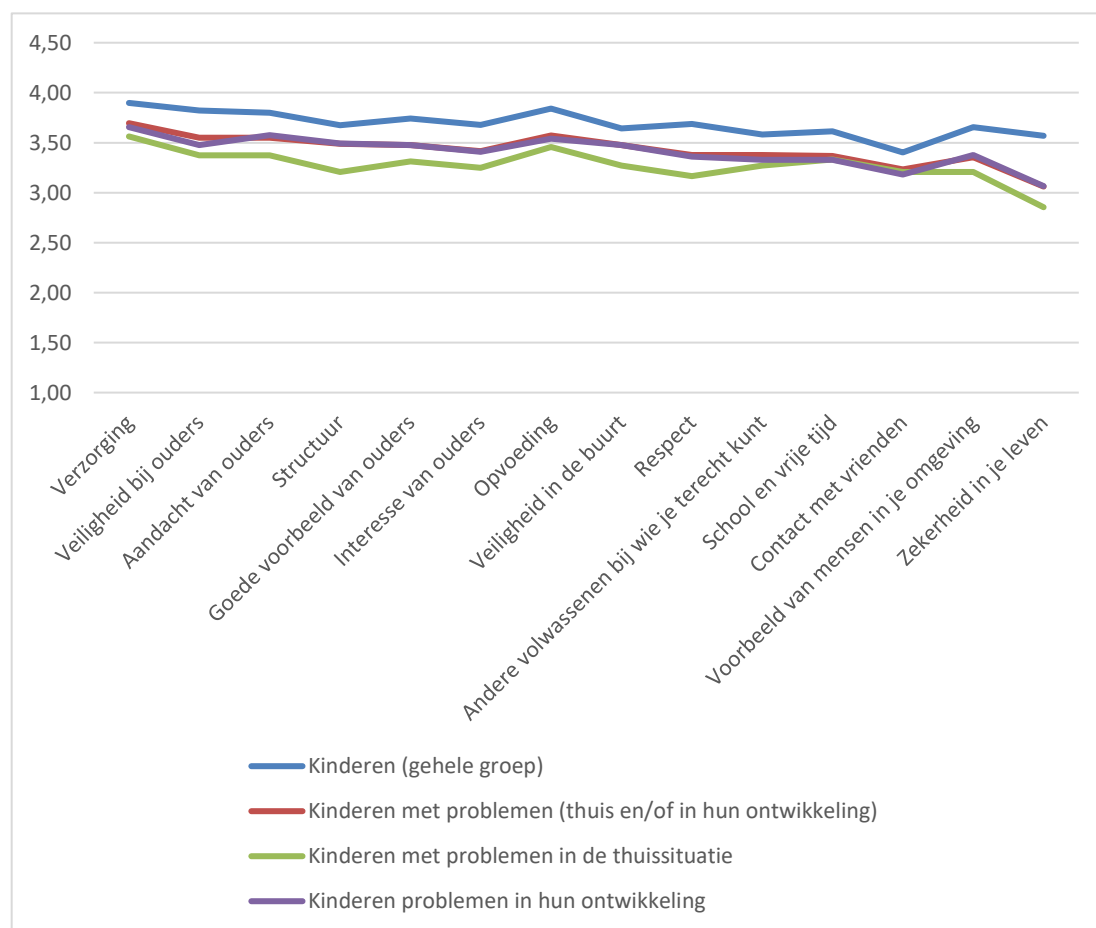
4.2 Hoe ervaren kwetsbare kinderen hun kwaliteit van leven?

Cijfer voor hun leven

Kinderen met problemen thuis geven hun leven gemiddeld het cijfer 7.3 en ook kinderen met problemen in hun ontwikkeling geven hun leven gemiddeld het cijfer 7.3. Dit is lager dan het gemiddelde cijfer van de hele groep kinderen die de vragenlijst heeft ingevuld (8.4).

Kwaliteit van de leefomgeving

Kinderen met problemen thuis en kinderen met problemen in hun eigen ontwikkeling beoordelen de kwaliteit van de leefomgeving iets lager dan kinderen uit de gehele groep. De conditie 'zekerheid' laat ook hier de laagste score zien (zie grafiek 2). In bijlage 1 is een getalsmatig overzicht van grafiek 2 opgenomen.

Grafiek 2. Kwaliteit van de omgevingsvoorwaarden vergeleken voor verschillende groepen. 1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed

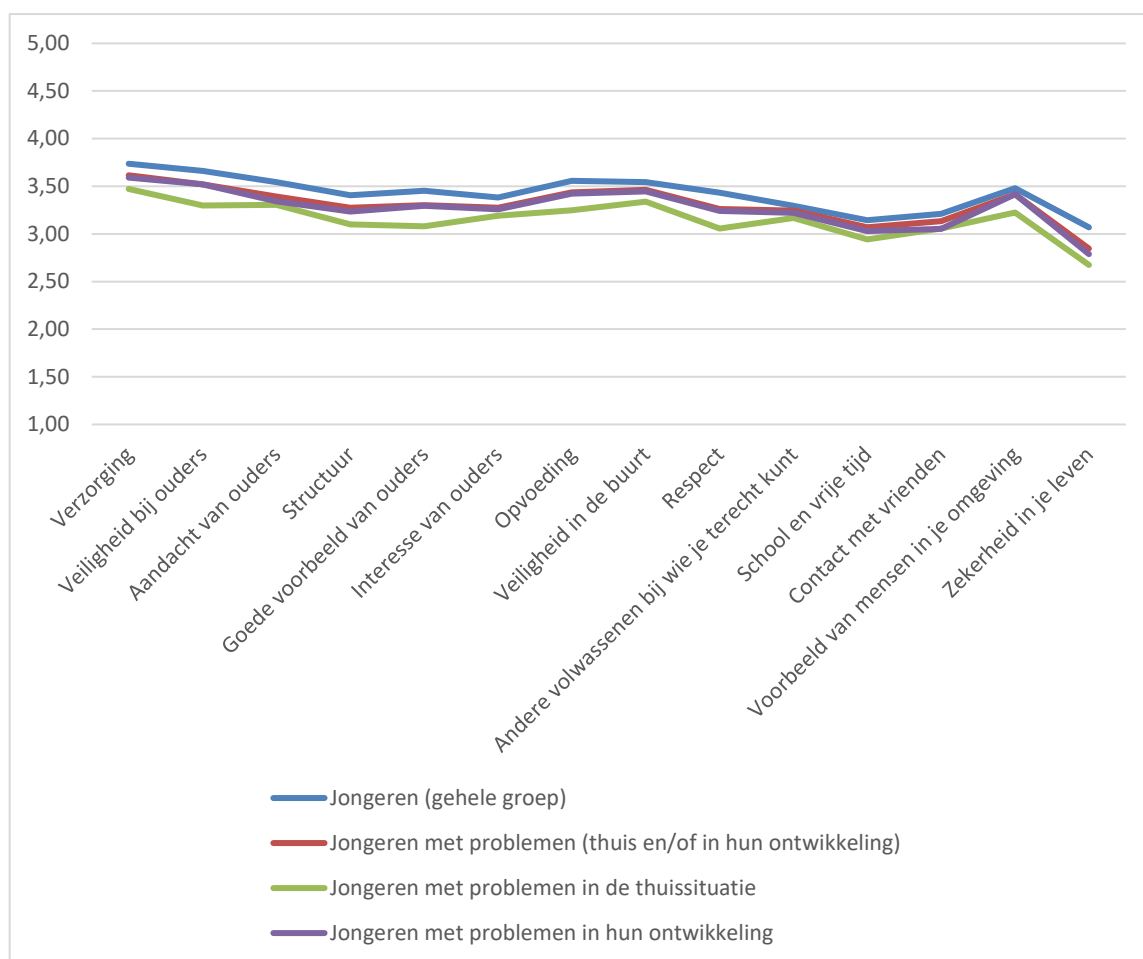
4.3 Hoe ervaren kwetsbare jongeren hun kwaliteit van leven?

Cijfer voor hun leven

Jongeren met problemen thuis geven hun leven gemiddeld het cijfer 6.4 en jongeren met eigen problemen geven hun leven gemiddeld het cijfer 6.6. Dit is lager dan het gemiddelde cijfer (7.2).

Kwaliteit van de leefomgeving

Jongeren met problemen in hun ontwikkeling en problemen thuis beoordelen de kwaliteit van hun leven iets lager dan de gemiddelde groep. Waarbij specifiek de groep jongeren met alleen problemen thuis de kwaliteit van hun leven het laagst beoordelen (grafiek 3). Wederom is in bijlage 1 een getalsmatig overzicht opgenomen van grafiek 3.

Grafiek 3. Kwaliteit van de leefomgeving voor groepen jongeren vergeleken voor verschillende groepen. 1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed

5. ERVARINGEN VAN KINDEREN EN JONGEREN IN CORONA-TIJD

Dit jaar hebben we in de vragenlijst twee specifieke vragen opgenomen over de situatie die door Corona is ontstaan. Een gesloten vraag waarbij kinderen aan konden geven met welke situaties zij te maken hebben (zie tabel 1). En een open vraag waar ze aanvullende informatie konden geven. In dit hoofdstuk bespreken we de antwoorden van kinderen en jongeren op deze vragen.

5.1 Ervaringen van kinderen en jongeren in Corona-tijd: de gehele groep

Kinderen positiever over Corona-tijd dan jongeren

Opvallend is dat vooral kinderen veel positieve kanten noemen van de Corona-tijd. Veel kinderen (61%) geven aan dat ze meer tijd hebben om leuke dingen te doen, dat hun ouders goed kunnen helpen bij het schoolwerk (58%) en zij meer aandacht krijgen van hun ouders (37%). Hoewel ook veel jongeren aangeven dat ze meer tijd hebben om leuke dingen te doen (46%), geven beduidend minder jongeren aan goed geholpen te kunnen worden door hun ouders bij het schoolwerk (17%). Ook geven jongeren in veel mindere mate aan aandacht van hun ouders te krijgen (18%). Daarentegen noemen jongeren (17%) vaker dan kinderen (8%) dat er thuis meer ruzie is dan voor Corona (zie tabel 2).

Zowel kinderen (31%) als jongeren geven aan thuis minder te leren dan op school. Een klein deel van de kinderen (5%) geeft aan thuis hun huiswerk niet te kunnen maken, maar voor jongeren geldt dit veel vaker (14%). Het meest belangrijke aspect voor zowel kinderen (76%) als jongeren (69%) is dat zij hun vrienden missen. Al geven ze ook aan leuk online contact met deze vrienden te hebben.

Corona-vraag	Kinderen		Jongeren	
	Aantal	%	Aantal	%
Ik heb meer aandacht van mijn ouders	107	37%	47	18%
Mijn ouders kunnen mij goed helpen met mijn schoolwerk	169	58%	46	17%
Ik heb meer tijd om leuke dingen te doen	179	61%	113	43%
Ik heb leuk online contact met mijn vrienden	107	37%	105	40%
Ik leer minder dan op school	90	31%	98	37%
Ik kan mijn schoolwerk niet maken	14	5%	36	14%
Er is thuis meer ruzie	24	8%	46	17%
Ik mis mijn vrienden	222	76%	181	69%

Tabel 1. Ervaringen van de gehele groep kinderen en jongeren in Corona-tijd

5.2 Ervaringen van kwetsbare kinderen in Corona-tijd

Tabel 2 geeft een overzicht van wat kinderen met problemen thuis en/of problemen in hun ontwikkeling in de gesloten vragen aangeven over hun leven in Corona-tijd. In de open vragen van de vragenlijst geven kinderen aanvullende informatie. Om meer zicht te geven op de ervaringen van kinderen, zijn bij de verschillende thema's enkele quotes van kinderen opgenomen.

	Kinderen gehele groep		Kinderen met problemen	
	Aantal	%	Aantal	%
Ik heb meer aandacht van mijn ouders	107	37%	28	34%
Mijn ouders kunnen mij goed helpen met mijn schoolwerk	169	58%	38	46%
Ik heb meer tijd om te spelen	179	61%	41	50%
Ik heb leuk online contact met mijn vrienden	107	37%	20	24%
Ik leer minder dan op school	90	31%	50	38%
Ik kan mijn schoolwerk niet maken	14	5%	13	16%
Er is thuis meer ruzie	24	8%	9	11%
Ik mis mijn vrienden	222	76%	55	67%

Tabel 2. Ervaringen van kwetsbare kinderen in Corona-tijd vergeleken met de gehele groep kinderen

Meer aandacht maar ook meer ruzie

Vierendertig procent van de kinderen met problemen thuis en/of problemen in hun ontwikkeling geeft aan meer aandacht te krijgen van hun ouders. Dit is lager dan in de gehele groep. Bovendien geeft 11% van hen aan dat er vaker ruzie thuis is dan voor Corona. Dat is hoger dan in de gehele groep. Zo geeft een kwetsbaar kind aan: *'Ik ben heel boos omdat ik niet tegen veranderingen kan'*. En een ander kwetsbaar kind vertelt: *'Mijn vader is zwaar (zeer zwaar) depressief'*.

Schoolwerk is moeilijker, minder steun en minder leren

De kinderen met problemen (46%) geven minder vaak dan de gehele groep aan dat ouders hen goed kunnen helpen met hun huiswerk. Ze geven vaker dan de gehele groep aan, hun huiswerk niet te kunnen maken (16%) en minder te leren dan op school (38%). Zo vertelt een kind: *'Ik mis de routine van school. Ik kan thuis mijn draai niet vinden. Wordt afgeleid door kleine broertje. Ruzie maken om wie laptop nu mag gebruiken. Ik mis de meester. Ik mis mijn vrienden van de bso.'*

Vrienden worden gemist

Veel kinderen missen hun vrienden (55%). Verder geven kinderen aan dat ze meer tijd hebben om te spelen. Minder vaak dan de gehele groep noemen kwetsbare kinderen dat ze leuke online contacten hebben met vrienden (24%).

Geen school is juist fijn

Opvallend is dat het voor een aantal kinderen juist prettig is om niet op school te zijn. Voor deze kinderen lijkt de schoolsituatie stressvol te zijn, bijvoorbeeld als gevolg van pesten of een hoog werktempo. Zo geeft een kwetsbaar kind aan: *'Ik hoef niet meer elke dag de jongen uit mijn klas te zien die mij op de grond heeft gegooid waardoor ik geen voortanden meer heb'*. En een ander kind zegt: *'Ik vind het thuis heel fijn. Mamma kan beter uitleggen dan juf. Het tempo is lager zodat ik op mijn eigen manier m'n werk kan maken. Mamma ziet nu ook hoeveel we achter een beeldscherm zitten omdat alles met Chromebooks moet op school'*.

Contact met ouder(s) verloopt moeizaam

Uithuisgeplaatste kinderen geven aan dat het contact met hun ouder(s) moeizaam verloopt of dat ze helemaal geen contact hebben met een of beide ouders. Ook kinderen die met complexe scheidingen te maken hebben, geven aan dat de omgang met de andere ouder moeizaam verloopt. Zo vertelt een kwetsbaar kind: *'Ik mis mijn mama heel erg. Mag bijna niets van de William schrikker groep. Nadat we weer een andere Jeugdzorgwerker hebben gehad. Ze drijft mij en mama uit elkaar'*. En een ander kind geeft aan: *'Mamma en T praten slecht over pappa'*.

5.3 Ervaringen van kwetsbare jongeren in Corona-tijd

Tabel 3 geeft een overzicht van wat kwetsbare jongeren in de gesloten vragen aangeven over hun leven in Corona-tijd. Ook zij hebben in de open vragen van de vragenlijst aanvullende informatie gegeven. Wederom zijn er ter aanvulling enkele quotes toegevoegd.

	Jongeren gehele groep		Jongeren met problemen	
	Aantal	%	Aantal	%
Ik heb meer aandacht van mijn ouders	47	18%	27	17%
Mijn ouders kunnen mij goed helpen met mijn schoolwerk	46	17%	28	18%
Ik heb meer tijd om te spelen	113	43%	64	41%
Ik heb leuk online contact met mijn vrienden	105	40%	57	37%
Ik leer minder dan op school	98	37%	55	35%
Ik kan mijn schoolwerk niet maken	36	14%	31	20%
Er is thuis meer ruzie	46	17%	39	25%
Ik mis mijn vrienden	181	69%	101	65%

Tabel 3. ervaringen van kwetsbare jongeren in Corona-tijd

Ik mis m'n vrienden

Het percentage jongeren dat hun vrienden mist (65%) is iets lager dan het gemiddelde voor de gehele groep jongeren. Bij de antwoorden op de open vraag blijkt dat het niet alleen om vrienden gaat, maar ook om dagbesteding en andere vormen van afleiding. Zo vertelt jongere met problemen thuis hierover: *'En ik mis mijn vriendje en mijn opa.'* En

een andere jongeren zegt: *'Ik kan niet meer naar werk en dat vind ik heel jammer omdat dat mij altijd goeie afleiding geeft van al het niet leuke.'*

School en huiswerk maken is moeilijker, wel meer vrije tijd

Vijfendertig procent van de kwetsbare jongeren geeft aan minder te leren dan op school. Dit percentage is iets lager dan het gemiddelde voor de gehele groep jongeren (37%). Twintig procent geeft aan dat ze hun huiswerk niet kunnen maken. Dit percentage is hoger dan het gemiddelde van de gehele groep.

Ongeveer net zo veel kwetsbare jongeren als in de gehele groep (18%) geeft aan goed geholpen te worden door hun ouders. Een kwetsbare jongere zegt hierover:

'Ik zou willen dat ik een eigen laptop had en niet die van mijn mama. Gelukkig hebben we mijn trein abonnement kunnen omzetten dus scheelt dat een hoop geld. Maar mijn mama werk nog maar een dagje dan helpt mijn broer mij. Mijn papa neemt soms ook vrij maar dat kan niet altijd.'

Eenenveertig procent van de jongeren heeft meer tijd om leuke dingen te doen. Dit percentage is ongeveer gelijk aan het percentage van de gehele groep.

Moeizamer contact met ouders

Vijfentwintig procent van de jongeren geeft aan dat er meer ruzie is dan voorheen. Dit percentage is hoger dan het gemiddelde van de hele groep. Zo vertelt een jongere over de thuissituatie: *'Juist nu heb ik het echt nodig om thuis weg te kunnen omdat de situatie erg slecht is maar dat kan niet'*. En een ander vertelt: *'Ik merk wel dat er soms irritatie in het gezin is tussen iedereen en dat dat weleens ruzie oplevert.'*

Uit de antwoorden op de open vragen blijkt dat uithuisgeplaatste jongeren vanwege Corona moeizamer of geen contact hebben met hun ouders. Een jongere die hier mee te maken heeft vertelt daarover: *'Ik heb erge psychiatrische problemen dus het is erg voor mij mijn ouders niet te kunnen zien of horen'*.

Wisselende reacties op het ontbreken van (jeugd)zorg en school.

Uit de antwoorden op de open vragen blijkt dat een deel van de jongeren veel last heeft van het wegvallen van behandelingen en zorgondersteuning tijdens Corona. Ze merken achteruitgang in hun gedrag en verergeringen van hun (psychische) problematiek. Zo vertellen twee jongeren: *'Mijn mentale gezondheid gaat heel erg achteruit'* en *'Door de onduidelijkheid binnen de GGZ is het heel moeilijk om vooruit te kijken en te hopen op een goede afloop, waardoor mijn mentale gezondheid toch wel echt heel erg slecht wordt'*.

Met een deel van de jongeren gaat het beter dan voor Corona. Ze komen tot rust, voelen zich prettiger of zijn blij dat ze van de bemoeienis van jeugdzorg af zijn. Hierover vertellen twee jongeren: *'Ik ben van jeugdzorg af. Het is nooit beter gegaan'* en *'Ik vind het fijn, ik word er rustiger van. Ik kan nu ook beter wennen aan mijn pleegouders. Het is wel gezellig'*

6. WAT ZOULDEN KINDEREN EN JONGEREN AANPAKKEN ALS ZE ZELF DE KINDEROMBUDSMAN OF -VROUW ZOULDEN ZIJN?

In deze QuickScan gaan we in hoofdlijnen in op wat kinderen en jongeren op deze vraag geantwoord hebben. Vandaar dat een top 5 is gemaakt. In de verdiepende studie die later dit jaar volgt, komen we met een analyse op detailniveau. Voor een groot deel komen deze thema's overeen met de thema's die ook in 2018 naar voren zijn gekomen maar de rangorde verschilt.¹

1. Veiligheid thuis: een fijn thuis zonder mishandeling en een fijn leven

Kinderen en jongeren die de vragenlijst hebben beantwoord geven verreweg het vaakst aan dat veiligheid en een fijn thuis voorop moet staan voor ieder kind en iedere jongere in Nederland. Zo noemt een kind: *'Dat iedereen een goede pappa en mamma heeft'*

Een deel van de kinderen geeft zijn of haar eigen (onveilige) situatie als voorbeeld. Uit de informatie wordt duidelijk dat het vooral om een veilige plek gaat; dit hoeft niet bij ouders te zijn. Zo vertelt een ander kind bijvoorbeeld: *'Dat er beter word gekeken nu met Corona hoe we toch naar pleeggezin kunnen of naar een familielid. Thuis is het voor deze kinderen niet veilig dus die moeten gewoon weg kunnen.'*

2. Voor iedereen onderwijs dat bij hem of haar past

Veel kinderen geven aan dat het onderwijs meer dan nu het geval is afgestemd moet worden op de behoeftes van kinderen en jongeren. Meer naar school als dat voor jou juist goed is en meer digitaal onderwijs als dat het best bij je past. Veel kinderen maken zich zorgen over het selectie-beleid van middelbare scholen. Een kind vertelt hierover: *'Dat iedereen naar de school mag waar hij echt graag naar toe wil.'* En een jongere zegt: *'Minder huiswerk en toetsen op de middelbare school want als ik thuis kom dan heb ik bijna geen vrije tijd soms na school en ik word gestrest van school'.*

3. Geen armoede: genoeg geld en eten voor iedereen

Ook het onderwerp armoede wordt vaak door kinderen en jongeren genoemd. Zo vinden zij dat ieder kind genoeg te eten moet krijgen. Ook vinden ze het belangrijk dat alle kinderen de middelen hebben om mee te kunnen doen met andere kinderen. Zo zeggen twee jongeren hierover: *'Ik zou zijn zakgeld willen veranderen, Want ik ken zelf mensen die echt weinig krijgen'* en *'Betere ondersteuning/ begeleiding bij en voor gezinnen waar ze minder tot geen geld hebben, een risico groep. Denk aan speciaal onderwijs, kinderen waar van de ouders een strafblad hebben of waar bij voorbaat al vermoedens zijn dat het mis kan gaan'.* (jongere uit de kwetsbare groep)

4. Pak pesten aan: zet je in voor gelijke behandeling en acceptatie van alle kinderen en jongeren

Veel kinderen geven aan dat geen enkel kind gepest mag worden of worden uitgesloten. Ieder kind verdient het om geaccepteerd te worden zoals hij of zij is. Een kwetsbare jongere zegt hierover: *'Dat pesten stopt, en dat kinderen niet meelopen met anderen'*

omdat ze niet in de steek willen gelaten worden, Dat ze het lief hebben om op te komen als iemand het moeilijk heeft en zwaar leven heeft.'

5. Voor iedereen sport, spelen en buiten kunnen zijn

Veel kinderen en jongeren vinden dat iedereen moet kunnen sporten en dat je moet kunnen spelen en buiten moet kunnen zijn. Zo vertelt een kind hierover: *'Alle kinderen gratis sporten'*

7. CONCLUSIES

In deze QuickScan hebben we een eerste beeld willen schetsen van hoe het met de kinderen en jongeren gaat die onze vragenlijst hebben ingevuld in de Corona periode tot nu toe. Hieronder volgt een aantal conclusies waaruit blijkt dat het met de gemiddelde groep kinderen die de vragenlijst heeft ingevuld ook in Corona-tijd goed gaat. Kinderen en jongeren uit kwetsbare groepen geven als totaalgroep hun leven nu een voldoende. Waarbij de cijfers vergelijkbaar zijn met 2018 waarin de Corona-maatregelen niet aan de orde waren.

Opvallend is dat het beeld niet eenduidig is. Ook in de kwetsbare groep kinderen en jongeren is dit beeld niet eenduidig. Want wat voor een deel van de kinderen en jongeren tijdens Corona een risico in hun ontwikkeling vormt, is voor anderen een groot voordeel. Hieronder volgt een aantal conclusies die we aan deze QuickScan kunnen verbinden. Nadere conclusies volgen na nadere analyses.

Conclusie 1. Met de meeste kinderen en jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld gaat het goed

Kwaliteit van leven wordt positief beoordeeld

Gemiddeld beoordelen kinderen en jongeren de kwaliteit van hun leven positief. Dit is belangrijk omdat deze kwaliteit van invloed is op het welbevinden van kinderen en jongeren. Ook kwetsbare kinderen en jongeren zijn relatief positief over hun leven.

Kinderen zijn positiever dan jongeren

Kinderen en jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld, geven hun leven gemiddeld een even hoog cijfer als in 2018. Corona heeft hierin geen verandering gebracht. Kinderen zijn met een 8.4 heel gelukkig en jongeren met een 7.2 behoorlijk tevreden.

Kinderen worden beter dan jongeren door hun ouders ondersteund in onderwijs

Verder leert een behoorlijk deel van de kinderen en jongeren minder dan op school. Hoewel de meeste kinderen aangeven goed door hun ouders geholpen te worden, geldt dit niet voor jongeren. Zij geven veel minder vaak aan dat hun ouders ze goed kunnen helpen.

Veel kinderen en jongeren missen hun vrienden

Bij de kinderen en jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld is het missen van vrienden het grootste issue. Ondanks leuke online-contacten is het gemis groot.

Conclusie 2. Kwetsbare kinderen en jongeren lijden meer onder de Corona-maatregelen dan de gehele groep kinderen en jongeren

Lager cijfer en lagere beoordeling van de kwaliteit van hun leefomgeving

Kinderen (7.4) en jongeren (6.7) uit de gecombineerde kwetsbare groepen (problemen in de thuissituatie en problemen in de eigen ontwikkeling) geven hun leven een beduidend lager cijfer dan de gemiddelde groep. Toch zijn de cijfers gemiddeld

genomen behoorlijk tot ruim voldoende. Ook de kwaliteit van hun leefomgeving beoordelen kinderen en jongeren lager. De verschillen tussen de gemiddelde groep en de kwetsbare groep zijn echter klein. Dit verschil is opvallend kleiner dan tijdens de Kinderrechtentour van 2018.

Meer problemen met schoolwerk

Kinderen en jongeren uit de kwetsbare groep geven veel minder vaak dan de gehele groep aan dat hun ouders ze goed kunnen helpen met schoolwerk. Zowel kinderen als jongeren uit de kwetsbare groepen geven vaker dan de gehele groep aan dat ze hun schoolwerk moeilijk kunnen maken.

Thuis meer ruzie en moeizaam contact met ouder(s)

Kinderen en jongeren uit kwetsbare groepen schrijven vaker dan de gehele groep kinderen en jongeren dat er in hun leven meer ruzie en geweld is dan voor Corona. Ze geven ook vaker aan dat het contact met een of beide ouders niet goed verloopt en/of dat ze hun ouder(s) niet mogen zien.

Behandeling vanwege psychische problemen gaat niet altijd door, waardoor kinderen en jongeren achteruit gaan

Kinderen en jongeren uit de kwetsbare groepen geven aan dat hun behandeling niet altijd door gaat terwijl dat wel nodig is. Dit leidt tot een verslechtering van hun (mentale) gezondheid.

Conclusie 3. Corona heeft ook voordelen voor de gehele groep en de kinderen en jongeren uit kwetsbare groepen

Minder stress, school in eigen tempo en meer vrije tijd

Corona is voor een deel van de kinderen en jongeren niet naar en vervelend. Kinderen en jongeren uit de gehele groep geven aan dat ze het fijn vinden hun ouders vaker te zien, dat ze in hun eigen tempo hun schoolwerk kunnen maken en dat ze meer vrije tijd hebben. Ook geven ze aan dat ze minder stress ervaren dan voor Corona. Zowel kinderen als jongeren hebben meer tijd om leuke dingen te doen.

Minder jeugdzorg

Een deel van de kinderen en jongeren uit de kwetsbare groep noemt als voordeel van Corona dat ze minder jeugdzorg hebben, waardoor veel stress wegvalt.

Voor een deel van de kinderen en jongeren uit de kwetsbare groepen is thuis zijn een verademing

Meerdere kinderen en jongeren geven aan dat thuisonderwijs en thuis zijn voordelen heeft. Omdat ze meer zichzelf kunnen zijn. Bijvoorbeeld omdat ze moeite hebben met de onrust op school vanwege persoonlijke problematiek of omdat ze eigenlijk niet goed in de groep passen.

Minder stress en meer ontspanning en niet gepest worden

Ook geven ze aan dat ze minder stress en meer ontspanning ervaren. Omdat hun ouders hen beter begeleiden dan de juf of meester of omdat ze hun eigen tempo kunnen bepalen. Ook geven ze aan dat ze niet langer gepest worden.

Conclusie 4. Veiligheid en een fijn thuis is voor kinderen en jongeren een heel belangrijk thema

In de beantwoording van de open vragen geven kinderen en jongeren op afstand aan dat veiligheid, een fijn thuis en een fijn leven het allerbelangrijkst is op dit moment. Dit is anders dan in 2018 en 2016 waar dit thema wel genoemd werd, maar niet bovenaan stond.² Zowel kinderen uit kwetsbare groepen als de gehele groep geven in de gesloten Corona-gerelateerde vragen aan dat er thuis meer ruzie is dan voorheen. Kinderen uit de kwetsbare groepen noemen dit vaker dan de gemiddelde groep. Dat dit een issue is, is evident. Nadere analyse moet uitwijzen hoe we hier duiding aan moeten geven.

8. AANBEVELINGEN

Algemeen

Kinderen en jongeren hebben het recht om hun visie te geven over alle besluiten die in hun leven belangrijk zijn. Daarom zijn onderstaande aanbevelingen specifiek gericht aan alle bestuurders, beleidsmakers en professionals die nu en in de nabije toekomst besluiten nemen die belangrijk zijn in het leven van kinderen en jongeren. Zoals de regering, gemeentes, scholen en zorgaanbieders. Als u beleid maakt, houdt rekening met wat uw beleid voor de kinderen en jongeren betekent die door uw besluiten geraakt kunnen worden.

Aanbeveling 1. Stem het Corona-beleid af op de kinderen en jongeren in kwetsbare situaties

Zorg dat je alle kwetsbare kinderen en jongeren op de radar hebt en ondersteun hen extra

In de afgelopen weken zijn er kinderen en jongeren onder de radar verdwenen. Breng contact met deze kinderen en jongeren tot stand en krijg ze in beeld.

Kinderen en jongeren met eigen problemen en/of problemen in de thuissituatie hebben thuis met meer ruzie en geweld te maken dan voorheen. Ze kunnen minder goed hun schoolwerk doen en met name kinderen leren minder dan voorheen.

Zorg dat zij allemaal naar school kunnen als dat voor hen het beste is. Investeer in extra ondersteuning en sluit hierbij aan bij hun eigen wensen en behoeftes. Richt deze ondersteuning op zowel hun brede sociale als cognitieve ontwikkeling en ondersteun ze in hun thuissituatie. Geef hen een toekomstperspectief. Alleen met een breed, op de algehele ontwikkeling gericht beleid, ontstaat er perspectief voor deze kinderen en jongeren.

Zorg voor continuïteit in contact bij uithuisplaatsing en bij complexe scheidingen

Kinderen en jongeren die niet thuis wonen, geven aan dat contact met ouders niet plaatsvindt of moeizaam verloopt. Contact met je ouders, ook al woon je niet thuis, is een fundamenteel kinderrecht. Dit mag alleen worden geschonden als het niet in het belang van het kind is om contact te hebben.

Ook kinderen en jongeren die met een complexe echtscheiding van hun ouders te maken krijgen, geven aan dat het contact vanwege Corona vaker moeizaam verloopt. Ondersteun deze kinderen en jongeren zodat ze hun niet- of minst verzorgende ouder toch gewoon kunnen zien.

Aanbeveling 2. Ontwikkel nieuwe vormen van onderwijs

Biedt maatwerk in het onderwijs

Sluit in te ontwikkelen post Corona-beleid aan bij wat kinderen en jongeren aangeven en ontwikkel gedifferentieerde nieuwe vormen van onderwijs waarbij er een balans is tussen het fysiek op school aanwezig zijn en digitaal onderwijs op afstand. Veel kinderen en jongeren hadden last van stress in hun leven, voor Corona. Met het gedwongen thuis zitten ontstaat voor veel kinderen en jongeren rust. Kinderen en jongeren hebben meer

contact met hun ouders, kunnen meer zichzelf zijn, zitten beter in hun vel en kunnen meer in hun eigen tempo naar eigen capaciteiten hun schoolwerk doen. Al blijft school een belangrijke sociale functie vervullen. Onderzoek welke kinderen in deze unieke tijd juist beter gedijen, tot meer prestaties komen en gelukkiger zijn via thuisonderwijs en welke kinderen en jongeren juist beter gedijen in een schoolse setting. Anticipeer hierop in te ontwikkelen beleid.

Betrek kinderen en jongeren bij het vormgeven van toekomstig beleid

Kinderen en jongeren hebben op basis van wat ze ervaren een visie op hoe beleid dat hen raakt zou moeten worden vormgegeven. Betrek hen bij ontwikkelingen. Het Kinderrechtenverdrag vraagt dit, maar los hiervan, leidt dit tot een verrijking en vernieuwing die eraan kan bijdragen dat meer kinderen en jongeren dan nu, kansen krijgen op een gunstige ontwikkeling en een op hun situatie afgestemd gunstig toekomstperspectief.

Aanbeveling 3. Houd bij al het beleid rekening met de veiligheid van kinderen en jongeren in Nederland

Kinderen en jongeren geven aan dat veiligheid en een fijn leven en een fijn thuis in hun leven het allerbelangrijkst is. Hierbij wordt duidelijk dat dit vooral om een veilige plek gaat; dit hoeft niet persé bij ouders te zijn. Juist tijdens een lockdown periode zoals we die de afgelopen tijd gekend hebben, is het vooral voor kinderen en jongeren met problemen belangrijk om een plek te hebben waar ze naartoe kunnen gaan. En waar zij zich veilig voelen. Neem in alle besluiten die er genomen gaan worden dit aspect serieus mee in de afweging. Zorg dat kinderen en jongeren, zeker als zij problemen ervaren in hun leven, een "iemand" hebben waar zij naartoe kunnen gaan als zij rust en veiligheid nodig hebben.

9. KORTE REFLECTIE

Deze eerste analyse op hoofdlijnen (QuickScan) heeft als doel om een beeld te krijgen van hoe kinderen en jongeren met een verschillende achtergrond en eigenheid geraakt worden door Corona.

Opvallend is dat de kinderen en jongeren die we als 'kwetsbaar' beschouwen, hogere gemiddelde scores laten zien, dan we van tevoren hadden verwacht. Omdat de groep in deze QuickScan niet uitgesplitst is naar type problematiek en specifieke achtergronden kunnen we nog niet aangeven of er juist kinderen en jongeren voordeel hebben van de Corona-tijd dan wel of ze onevenredig getroffen worden. Zo kan het zijn dat kinderen en jongeren die in hun dagelijks leven met armoede te maken hebben, andere ervaringen hebben dan de kinderen en jongeren van het speciaal onderwijs of die met complexe scheidingen van doen hebben. Nadere analyse is noodzakelijk en volgt. Juist, en van groot belang, omdat de antwoorden op open vragen erop wijzen dat Corona grote individuele en misschien zelfs tegengestelde gevolgen heeft.

De groep respondenten is niet onderzocht op representativiteit. Wel is opvallend dat het cijfer dat de gehele groep kinderen en jongeren in 2020 aan hun leven geeft, zowel voor kinderen als voor jongeren op een tiende achter de komma gelijk is aan het cijfer van 2018. Nadere analyse moet duidelijkheid geven over de representativiteit van de resultaten.

¹ De Kinderombudsman (2018). *Als je het ons vraagt. Kinderrechtentour 2018*. Den Haag: De Kinderombudsman

² De Kinderombudsman (2016). *Als je het ons vraagt. Kinderrechtentour 2016*. Den Haag: De Kinderombudsman; De Kinderombudsman (2018). *Als je het ons vraagt. Kinderrechtentour 2018*. Den Haag: De Kinderombudsman

BIJLAGE 1: CIJFERS VAN DE 14 OMGEVINGSVOORWAARDEN

1. Verschil tussen de gemiddelden op de omgevingsvoorwaarden voor de gehele groep kinderen en de gehele groep jongeren

14 omgevingsvoorwaarden	Kinderen (gehele groep)	Jongeren (gehele groep)	Verschil
Verzorging	3,90	3,74	-0,16
Veiligheid bij ouders	3,82	3,66	-0,16
Aandacht van ouders	3,80	3,54	-0,26
Structuur	3,68	3,40	-0,27
Goede voorbeeld van ouders	3,74	3,45	-0,29
Interesse van ouders	3,68	3,38	-0,30
Opvoeding	3,84	3,56	-0,28
Veiligheid in de buurt	3,64	3,54	-0,10
Respect	3,69	3,43	-0,25
Andere volwassenen bij wie je terecht kunt	3,58	3,29	-0,29
School en vrije tijd	3,61	3,15	-0,47
Contact met vrienden	3,40	3,21	-0,19
Voorbeeld van mensen in je omgeving	3,66	3,48	-0,17
Zekerheid in je leven	3,57	3,07	-0,50

2. Verschillen tussen de gemiddelden op de omgevingsvoorwaarden voor de gehele groep kinderen en de groep kwetsbare kinderen

	Kinderen (gehele groep)	Kinderen met problemen (thuis en/of in hun ontwikkeling)	Verschil
Verzorging	3,90	3,70	-0,20
Veiligheid bij ouders	3,82	3,55	-0,27
Aandacht van ouders	3,80	3,55	-0,25
Structuur	3,68	3,49	-0,19
Goede voorbeeld van ouders	3,74	3,48	-0,27
Interesse van ouders	3,68	3,41	-0,26
Opvoeding	3,84	3,57	-0,27
Veiligheid in de buurt	3,64	3,48	-0,17
Respect	3,69	3,38	-0,31
Andere volwassenen bij wie je terecht kunt	3,58	3,38	-0,20
School en vrije tijd	3,61	3,37	-0,25
Contact met vrienden	3,40	3,23	-0,17
Voorbeeld van mensen in je omgeving	3,66	3,35	-0,30
Zekerheid in je leven	3,57	3,06	-0,51

3. Verschillen tussen de gemiddelden op de omgevingsvoorwaarden voor de gehele groep jongeren en de groep kwetsbare jongeren

	Jongeren (gehele groep)	Jongeren met problemen (thuis en/of in hun ontwikkeling)	Vershil
Verzorging	3,74	3,62	-0,12
Veiligheid bij ouders	3,66	3,52	-0,14
Aandacht van ouders	3,54	3,39	-0,15
Structuur	3,40	3,28	-0,13
Goede voorbeeld van ouders	3,45	3,30	-0,15
Interesse van ouders	3,38	3,28	-0,11
Opvoeding	3,56	3,44	-0,12
Veiligheid in de buurt	3,54	3,46	-0,08
Respect	3,43	3,26	-0,17
Andere volwassenen bij wie je terecht kunt	3,29	3,24	-0,05
School en vrije tijd	3,15	3,07	-0,07
Contact met vrienden	3,21	3,13	-0,08
Voorbeeld van mensen in je omgeving	3,48	3,42	-0,06
Zekerheid in je leven	3,07	2,85	-0,22